

Περιεχόμενα

Πρόλογος για την 6η Έκδοση	7
Πρόλογος για την Ε' Έκδοση.....	9
Επιμελητές Έκδοσης	11
Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΙΑΤΡΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΑΡΡΩΣΤΟ.....	21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΟ ΙΑΤΡΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Γενικές παρατηρήσεις κατά τη συνέντευξη του ιατρού με τον άρρωστο	29
Ιστορικό Παρούσας Νόσου	35
Ανασκόπηση των συστημάτων.....	36
Προηγούμενο ιατρικό ιστορικό	37
Οικογενειακό (κληρονομικό) ιστορικό	38
Κοινωνικό - επαγγελματικό ιστορικό	39
Παγίδες κατά τη λήψη ιατρικού ιστορικού	39
Σύνοψη του τρόπου λήψης ιατρικού ιστορικού	42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΑΣΘΕΝΟΥΣ

Γενική εμφάνιση	45
Προετοιμασία για την κλινική εξέταση.....	45
Επισκόπηση.....	46
Ψηλάφηση	47
Επίκρουση	48
Ακρόαση	48
Έλεγχος κινητικότητας.....	48
Όσφρηση.....	49
Κεφαλή και λαιμός.....	49
Άνω άκρα.....	50
Θώρακας, κορμός και καρδιά	50
Κοιλία.....	51
Κάτω άκρα.....	51
Λάθη κατά την κλινική εξέταση	51
Θέση στην κλίνη	54
Γενική ανάπτυξη και θρέψη	55
Φυσιολογική θερμορρύθμιση	60
Πυρετός.....	62
Τύποι πυρετού.....	65

Πυρετός άγνωστης αιτιολογίας.....	69
Διαγνωστική προσέγγιση	74
Υπερθερμία - Θερμοπληξία.....	74
Εξέταση των άκρων χειρών	75
Χροιά του δέρματος των άκρων χειρών	76
Παραμορφώσεις των άκρων χειρών	79
Μέγεθος των άκρων χειρών	82
Τρόμος των άκρων χειρών.....	84
Εξέταση των δαχτύλων και των νυχιών	84

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ - ΠΡΟΓΝΩΣΗ

Ιατρική διάγνωση	91
Ιατρικό ιστορικό	92
Κλινική εξέταση.....	93
Εργαστηριακές δοκιμασίες.....	95
Η λογική της ιατρικής διάγνωσης	98
Η κλινική διάγνωση στην εποχή της σύγχρονης τεχνολογίας.....	103
Η κλινική εξέταση και διάγνωση με τη βοήθεια ηλεκτρονικών υπολογιστών	104
Πρόγνωση.....	105

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΔΕΡΜΑ

Δομή και λειτουργία του φυσιολογικού δέρματος	111
Φυσιολογία του δέρματος	113
Δερματολογικό ιστορικό.....	114
Εξέταση του δέρματος.....	116
Χροιά του δέρματος.....	116
Μελάγχρωση	118
Κατάσταση του δέρματος και του υποδόριου ιστού	120
Θερμοκρασία του δέρματος.....	121
Δερματικά σημεία - Στοιχειώδεις βλάβες του δέρματος	121
Α. Πρωτογενείς στοιχειώδεις βλάβες.....	122

B. Δευτερογενείς στοιχειώδεις βλάβες...	126
Συνήθεις δερματοπάθειες κατά την κλινική εξέταση του δέρματος	127
Χαρακτηριστικά εξανθήματα σε ορισμένα συστηματικά νοσήματα	132
Αιμορραγικές εκδηλώσεις του δέρματος .	149
Ευρυαγγείες του δέρματος.....	154
Ογκόμορφες εξεργασίες του δέρματος	157
A. Καλοήθεις όγκοι του δέρματος.....	157
B. Κακοήθεις όγκοι του δέρματος	160
Χαρακτηριστικές παρανεοπλασματικές δερματοπάθειες	166
Τρίχωμα του δέρματος	170

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΚΕΦΑΛΗ ΚΑΙ ΛΑΙΜΟΣ

Ιστορικό	173
Κεφαλαλγία	173
A. Πρωτοπαθείς κεφαλαλγίες.....	177
1. Κεφαλαλγία τύπου τάσης.....	177
2. Ημικρανία.....	178
3. Αθροιστική κεφαλαλγία, κεφαλαλγία ισταμίνης.....	180
B. Δευτεροπαθείς κεφαλαλγίες από οργανικά αίτια.....	181
Γ. Άλλα αίτια κεφαλαλγίας	183
Διαφορική διάγνωση κεφαλαλγιών.....	184
A. Εξέταση της κεφαλής	185
Σχήμα και μέγεθος του κρανίου.....	185
Τριχωτό της κεφαλής	186
Πρόσωπο.....	186
Οίδημα του προσώπου	187
Οφθαλμοί	188
Ρίνα και παραρρινίες κοιλότητες	201
Αυτιά	203
Σιελογόνοι αδένες	204
Στοματική κοιλότητα.....	206
Επισκόπηση της στοματικής κοιλότητας	206
Χαρακτηριστικά προσώπεια.....	213
B. Εξέταση του λαιμού	218
Εξέταση του αυχένα.....	219
Εξέταση του τραχήλου.....	220
Διογκώσεις του τραχήλου	221
Θυρεοειδής αδένας.....	221

Εξέταση του θυρεοειδούς αδένος.....	221
Δοκιμασίες ελέγχου της θυρεοειδικής λειτουργίας	227
Θέση της τραχείας	232
Λεμφαδένες του τραχήλου	233
Τρόπος εξέτασης των τραχηλικών λεμφαδένων	235
Κλινικά χαρακτηριστικά λεμφαδενοπαθειών.....	237
Διαγνωστική προσέγγιση διογκωμένων τραχηλικών λεμφαδένων.....	240
Αγγεία του τραχήλου.....	245

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Ανατομία του βρογχικού δέντρου	247
Υπεζωκότας	247
Ανταλλαγή των αερίων	250
Ιστορικό	250
Βήχας	251
Απόχρεμψη	252
Αιμόπτυση.....	253
Θωρακικό άλγος.....	253
Δύσπνοια.....	256
Διαταραχές του ρυθμού της αναπνοής.....	258
Κυάνωση.....	262
Συρίττουςα αναπνοή.....	264
Αναζήτηση εξωθωρακικών σημείων.....	264
Αναπνευστική ανεπάρκεια.....	265
Εργαστηριακή διερεύνηση των νοσημάτων του αναπνευστικού συστήματος	268
Μη επεμβατικές εξετάσεις.....	268
Επεμβατικές μέθοδοι.....	275
Εξέταση του θώρακα	281
Τοπογραφικός προσανατολισμός στον θώρακα.....	277
Όρια του πνεύμονα	279
Εξέταση του αναπνευστικού συστήματος	280
Επισκόπηση του θώρακα	281
1. Ανωμαλίες του σχήματος του θώρακα	281
2. Τοπικές παραμορφώσεις του θωρακικού τοιχώματος.....	283
3. Αναπνευστικές κινήσεις.....	284

Ψηλάφηση του θώρακα.....	285	Καρδιακές παθήσεις.....	324
1. Κινητικότητα των ημιθωρακίων.....	285	Εξωκαρδιακές παθήσεις.....	327
2. Θέση της τραχείας.....	286	Δύσπνοια.....	329
3. Φωνητικές δονήσεις.....	286	Δύσπνοια στην προσπάθεια.....	330
4. Εξέταση για τοπική ευαισθησία.....	286	Δύσπνοια στην ηρεμία.....	330
5. Επιπρόσθετοι κραδασμοί και παθολογικές σφύξεις.....	287	Κυάνωση.....	332
6. Εξέταση των μαστών και των μασχαλών.....	287	Οίδημα.....	332
7. Εξέταση της καρδιακής ώσης.....	288	Προκάρδιοι παλμοί.....	334
Επίκρουση του θώρακα.....	288	Συγκοπτικό σύνδρομο.....	335
1. Τεχνική της επικρούσεως.....	288	Κλινικά χαρακτηριστικά του συγκοπτικού συνδρόμου.....	337
2. Ήχοι που παράγονται κατά την επίκρουση.....	289	Εύκολη κόπωση και αδυναμία.....	340
3. Μεταβολές του επικρουστικού ήχου.....	292	Άλλα συμπτώματα.....	340
Ακρόαση του θώρακα.....	292	Εργαστηριακή διερεύνηση του καρδιαγγειακού συστήματος.....	340
Τρόποι και θέσεις ακρόασης.....	293	A. Εξέταση των αγγείων.....	350
Ήχοι κατά την ακρόαση του θώρακα.....	294	Φλεβικός (σφαγιτιδικός) σφυγμός.....	350
1. Ηχος αναπνοής.....	294	Κεντρική φλεβική πίεση.....	350
2. Ηχος απήχησης της φωνής.....	296	Φλεβικοί κυματισμοί.....	353
3. Επιπρόσθετοι πνευμονικοί ήχοι.....	298	Αρτηριακός σφυγμός.....	355
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7		Συχνότητα.....	357
ΜΑΣΤΟΙ ΚΑΙ ΜΑΣΧΑΛΕΣ		Ρυθμός.....	359
Ανατομικές γνώσεις.....	301	Μέγεθος και ταχύτητα του σφυγμού.....	363
Ιστορικό.....	302	Είδη αρτηριακού σφυγμού.....	363
Εργαστηριακή διερεύνηση του μαστού.....	303	Αρτηριακή πίεση.....	366
Εξέταση των μαστών.....	306	Τεχνική μέτρησης της Α.Π.....	367
Επισκόπηση των μαστών.....	306	Αρτηριακή Υπέρταση.....	371
Ψηλάφηση των μαστών.....	308	Αρτηριακή υπόταση.....	375
Ψηλάφηση των μασχαλών.....	309	Καρδιακή ανεπάρκεια.....	377
Αυτοεξέταση των μαστών.....	311	Ανεπάρκεια της αριστερής κοιλίας.....	379
Κλινικά γνωρίσματα των κυριότερων διογκώσεων του μαστού.....	312	Ανεπάρκεια της δεξιάς κοιλίας.....	380
Καλοήθεις βλάβες του μαστού.....	313	Διαστολική καρδιακή ανεπάρκεια.....	383
Κακοήθεις βλάβες του μαστού.....	315	Κυκλοφορική ανεπάρκεια και καταπληξία.....	384
Ανδρικός μαστός.....	316	B. Εξέταση της καρδιάς.....	385
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8		Επισκόπηση.....	386
ΚΑΡΔΙΑΓΓΕΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ		Ψηλάφηση.....	386
Ανατομικά στοιχεία.....	320	Καρδιακή ώση.....	386
Ιστορικό.....	323	Καρδιακοί τόνοι (με ψηλάφηση).....	389
Προκάρδιος πόνος.....	323	Ροίζος.....	389
		Ακρόαση.....	390
		Εστίες ακρόασης της καρδιάς.....	391
		Καρδιακοί ήχοι.....	392
		Καρδιακά φυσήματα.....	403
		1. Συστολικά φυσήματα.....	407

2. Διαστολικά φυσήματα	412	Διερεύνηση του ουροποιητικού	
3. Συστολο-διαστολικά φυσήματα		συστήματος	474
(ή συνεχή).....	414	1. Γενική ούρων και καλλιέργεια	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9		ούρων	474
ΚΟΙΛΙΑΚΗ ΧΩΡΑ		2. Δοκιμασίες ελέγχου της νεφρικής	
Α. Πεπτικό σύστημα	420	λειτουργίας.....	474
Ανατομικές γνώσεις	420	3. Απεικονιστικές εξετάσεις	475
Ιστορικό	421	4. Η βιοψία του νεφρού	476
Ανορεξία.....	421	Κλινική εξέταση του ουροποιογεννητικού	
Δυσφαγία - Οδυνοφαγία.....	422	συστήματος	476
Οπισθοστερνικός καύσος.....	423	Εξέταση των νεφρών	476
Κοιλιακός πόνος.....	424	Εξέταση των ουρητήρων και της	
Είδη κοιλιακού πόνου	424	ουροδόχου κύστης.....	479
Αξιολόγηση του οξέος κοιλιακού		Εξέταση βουβωνικών χωρών και έξω	
πόνου	425	γεννητικών οργάνων στους άνδρες.....	479
Ναυτία - Έμετος.....	426	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10	
Δυσκοιλιότητα - Διάρροια	430	ΜΥΟΣΚΕΛΕΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΑΡΘΡΩΣΕΙΣ	
Αιμορραγία από το πεπτικό	431	Ανατομικές γνώσεις	484
Εξοδος αερίων από το στόμα (ερυγές) .	433	Ιστορικό	484
Εξοδος αερίων από το ορθό (φύσες)....	433	Πόνος.....	485
Ίκτερος.....	434	Πρωινή δυσκαμψία	487
Εργαστηριακή διερεύνηση των		Μυϊκή αδυναμία.....	487
παθήσεων του πεπτικού συστήματος ..	437	Μυαλγίες.....	488
Απεικονιστικές εξετάσεις.....	437	Πυρετός	488
Ενδοσκοπικές εξετάσεις.....	440	Εργαστηριακή διερεύνηση του	
Κλινική εξέταση του γαστρεντερικού		μυοσκελετικού συστήματος	489
συστήματος	445	Α. Πρωτεΐνες οξείας φάσης	489
Εξέταση της κοιλίας	445	Β. Ρευματοειδείς παράγοντες	489
Τοπογραφικός προσανατολισμός		Γ. Αντυπηρηνικά αντισώματα.....	490
στην κοιλία	445	Δ. Σύστημα του συμπληρώματος.....	490
Επισκόπηση της κοιλίας.....	446	Ε. Αναζήτηση των αντιγόνων	
Επίκρουση και ψηλάφηση της κοιλίας .	452	ισοσυμβατότητας.....	491
Επίκρουση της κοιλίας	453	ΣΤ. Ακτινολογικές εξετάσεις	491
Ψηλάφηση της κοιλίας.....	454	Νεότερες απεικονιστικές τεχνικές	492
Επίκρουση και ψηλάφηση των		Ζ. Εξέταση του αρθρικού υγρού.....	493
ενδοκοιλιακών σπλάγχχνων.....	456	Η. Βιοψία δέρματος και μυός.....	493
Ακρόαση της κοιλίας.....	465	Θ. Βιοψία του αρθρικού υμένα.....	493
Εξέταση του δακτυλίου του πρωκτού		Εξέταση του μυοσκελετικού συστήματος ..	493
και του ορθού	467	Α. Σπονδυλική στήλη.....	494
Δακτυλική εξέταση	468	Εξέταση της σπονδυλικής στήλης	496
Β. Ουροποιητικό σύστημα	470	Επισκόπηση της ΣΣ.....	496
Ανατομικές γνώσεις	470	Ψηλάφηση της ΣΣ	498
Ιστορικό	471	Κινητικότητα της ΣΣ.....	499

B. Εξέταση των άνω και των κάτω άκρων ..508	iv: Τροχιλιακό νεύρο.....565
Επισκόπηση και ψηλάφηση508	v: Απαγωγό νεύρο568
Αρτηριακές σφύξεις510	vi: Τρίδυμο νεύρο568
Εξέταση των περιφερικών αρθρώσεων.....512	vii: Προσωπικό νεύρο571
Φυσικά σημεία αρθριτίδων512	viii: Ακουστικό νεύρο574
Σύνδεσμοι και τένοντες.....516	ix: Γλωσσοφαρυγγικό νεύρο580
Τρόπος εξέτασης ορισμένων	x: Πνευμονογαστρικό νεύρο580
αρθρώσεων.....517	xi: Παραπληρωματικό νεύρο.....582
1. Κροταφογναθική άρθρωση517	xii: Υπογλώσσιο νεύρο.....582
2. Άρθρωση του ώμου518	Προμηκικό και ψευδοπρομηκικό
3. Άρθρωση του αγκώνα.....519	σύνδρομο583
4. Αρθρώσεις του καρπού και	Δ. Εξέταση της αισθητικότητας584
των άκρων χειρών521	Ανατομία και φυσιολογία της
5. Άρθρωση του ισχίου528	αισθητικής οδού.....586
6. Άρθρωση του γόνατος531	Διερεύνηση της αισθητικότητας588
7. Ποδοκνημική και αρθρώσεις	Διαταραχές της αισθητικότητας σε
του άκρου ποδός.....532	σχέση με το σημείο της βλάβης.....591
Εξαρθρικές εκδηλώσεις των	Αυτόνομο νευρικό σύστημα596
αρθροπαθειών.....535	E. Εξέταση της κινητικότητας.....598
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11	Ανατομία και φυσιολογία της
ΝΕΥΡΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	κινητικής οδού.....598
Αδρές ανατομικές γνώσεις.....537	1. Πυραμιδικό σύστημα598
Ιστορικό.....541	2. Περιφερικός κινητικός
Εργαστηριακή διερεύνηση του ΝΣ.....542	νευρώνας.....599
Ηλεκτροδιαγνωστικές μέθοδοι542	3. Εξωπυραμιδικό σύστημα602
Ακτινολογικές απεικονιστικές τεχνικές ...543	Μυϊκός τόνος605
Ισοτοπικές εξετάσεις.....544	Διερεύνηση της κινητικότητας607
Λοιπές εξετάσεις.....545	1. Εκούσια κινητικότητα607
Αντικειμενική εξέταση του ΝΣ.....546	2. Συνεργική κινητικότητα609
A. Εξέταση της κεφαλής και του τραχήλου..546	3. Ακούσιες παθολογικές κινήσεις..611
B. Εξέταση των νοητικών λειτουργιών546	4. Εξέταση των μυών των άκρων ..614
1. Επίπεδο διαύγειας της συνείδησης ..547	ΣΤ. Εξέταση των αντανakλαστικών.....615
Εξέταση ασθενούς σε κωματώδη	1. Επιπολής (δερματικά)
κατάσταση.....550	αντανakλαστικά616
2. Μνήμη και κρίση.....553	2. Τενόντια αντανakλαστικά617
3. Συναισθηματική κατάσταση554	3. Παθολογικά αντανakλαστικά.....623
4. Λειτουργία του λόγου.....554	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12
5. Διαταραχές γνωσιακών και πραξικών	ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΣΗΜΕΙΟΛΟΓΙΑ
λειτουργιών (αγνωσία - απραξία)557	A. Σχέδιο ψυχιατρικής εξέτασης630
Γ. Εξέταση των εγκεφαλικών νεύρων.....558	1. Γενικά.....630
i: Οσφρητικό νεύρο.....559	2. Βασικά στοιχεία631
ii: Οπτικό νεύρο.....559	3. Κύριο πρόβλημα631
iii: Κοινό κινητικό νεύρο.....565	4. Πηγές ιστορικού631

5. Οικογένεια.....	631
6. Προσωπικό ιστορικό (κοινωνικό)	631
7. Ιατρικό ιστορικό	633
8. Χαρακτηριστικά προσωπικότητας.....	633
9. Ψυχιατρικό ιστορικό	633
10. Παρούσα ψυχική κατάσταση	634
11. Σωματική εξέταση.....	635
12. Εργαστηριακές εξετάσεις	635
13. Περίληψη και διαφορική διάγνωση	635
B. Διαταραχές ψυχικών λειτουργιών.....	638
1. Αντίληψη	638
Διαταραχές αντίληψης.....	638
2. Προσοχή	639
Διαταραχές προσοχής	639
3. Μνήμη	640
Διαταραχές μνήμης	640
4. Συνείδηση.....	641
Διαταραχές συνείδησης	641
5. Προσανατολισμός.....	641
Διαταραχές προσανατολισμού	641
6. Συγκίνηση.....	641
Διαταραχές συναισθήματος	642
Διαταραχές διάθεσης.....	642
7. Φαντασία και σκέψη.....	643
Διαταραχές σκέψης.....	643
α. Διαταραχές σχήματος.....	643
β. Διαταραχές συνειρμού.....	644
γ. Διαταραχές περιεχομένου	644
Κατηγορίες παραληρημάτων.....	644
8. Βούληση και κινητική συμπεριφορά.....	646
9. Γλώσσα και πράξη.....	647
Διαταραχές γλώσσας.....	647
Διαταραχές πράξης ή απραξίες.....	647
10. Κρίση / Επίγνωση – εναισθησία.....	648
11. Νοημοσύνη	648
Διαταραχές νοημοσύνης	648
Γ. Μερικές κοινές ψυχικές διαταραχές και ψυχιατρικά σύνδρομα	648
1. Άνοια	648
2. Σχιζοφρένιες	649
3. Παρανοϊκές διαταραχές	649
4. Συναισθηματικές ή διαταραχές διάθεσης	649
5. Διαταραχές άγχους ή νευρώσεις.....	650

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13

ΣΗΜΕΙΟΛΟΓΙΑ ΑΠΕΚΚΡΙΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΥΓΡΩΝ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

Απόχρεμψη.....	653
Εμέσματα	657
Ούρα.....	659
Κόπρανα.....	668
Υγρά παρακεντήσεων.....	671
1. Πλευριτικό υγρό.....	672
2. Περικαρδιακό υγρό.....	678
3. Περιτοναϊκό υγρό.....	678
4. Εγκεφαλονωτιαίο υγρό.....	679
5. Αρθρικό υγρό	681

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14

Η ΣΤΟΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΓΝΑΘΟΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΗ

Εισαγωγή	685
Βασικές αρχές διαγνωστικής προσέγγισης.....	686
Κλινική εξέταση	687
Εξωστοματική εξέταση.....	687
Ενδοστοματική εξέταση	689
Διαγνωστικές τεχνικές και συμπληρωματικές εξετάσεις	691
Απεικονιστικές εξετάσεις	692
Ειδικές δοκιμασίες	697
Συχνά διαγνωστικά σενάρια και περιπτώσεις	699
Πόνος στη γνάθο.....	699
Στοματικές βλάβες	700
Νεοπλασίες.....	702
Στοματικές εκδηλώσεις συστηματικών νοσημάτων.....	703
Αιματολογικές διαταραχές.....	703
Ενδοκρινολογικά νοσήματα	704
Αυτοάνοσα νοσήματα.....	704
Λοιμώδη νοσήματα.....	704
Γαστρεντερικά νοσήματα.....	705
Δερματολογικές παθήσεις	705
Κλινική συμβουλή.....	705

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Διαδικασία λήψης κλινικής απόφασης .707

Αξιοπιστία των φυσικών σημείων714

Διαγνωστική ακρίβεια των φυσικών
σημείων715

Θεωρία των συνόλων718

Συμβολή της τεχνητής νοημοσύνης

[Artificial Intelligence (AI)] στη διαδικασία
λήψης κλινικών αποφάσεων730

Ιατρική βασισμένη σε ενδείξεις.....722

Σημεία και σύνδρομα.....733

A. Φυσικά σημεία733

B. Σύνδρομα.....735

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....743

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ.....745